

PRÆSTER FRA HERTUGDØMMERNE I DEN HANNOVERSKE KIRKE

VED

TH. O. ACHELIS

Efter 8 Aars Samarbejde udkom under Philipp Meyers Redaktion „die Pastoren der Landeskirchen Hannovers und Schaumburg-Lippes seit der Reformation“. Værket er ordnet efter Sognene, ligesom Wiberg, ikke efter Personerne, som Arends. Bind 1 omfatter Sognene med Bogstaverne A-J og er udgivet 1941, Bd. 2 med Sognene K-Z udkom næste Aar; et tredje Bind skal efter Krigen udgives og vil bringe baade Rettelser, Tilføjelser og alfabetiske Registre. Fortegnelsen er, sammenlignet med Wiberg og Arends, meget kortfattet, men paa denne Maade har det været mulig at faa den samlet i saa kort en Tid og faa det udgivet nu. For 6 Provstier foreligger udførlige Efterretninger i de 1904-1909 af Karl Kayser udgivne Hefter „Die hannoverschen Pfarren und Pfarrer seit der Reformation“ (Gr. Berckel, Pattensen, Springe, Clausthal, Einbeck, Osterode).

En kortfattet alfabetisk ordnet Liste over Præsterne fra Hertugdømmerne vil formentlig være Læserne velkommen. Den omfatter 1) Præsterne, som er født indenfor Hertugdømmerne og har virket i Hannover og 2) Præsterne, som har virket baade i Hertugdømmerne og i Hannover. Med en Stjerne (*) foran Navnet har jeg betegnet de faa Præster, som ikke findes i „Pastoren der Landeskirchen Hannovers“.

1. ALARDUS, FRANZISCUS; P. i Norden 1560-1654 (Meyer II 201, Arends I 4).
2. BARING, FRANZ; P. i Buxtehude 1551-1558 (Meyer I 157, Arends I 32).
3. BARTELS, HINRICH; P. i Freiburg 1617-1627, Stade 1627-1630 og 1632-1653; Søn af Borger H. L. B. i Stade (Meyer I 295, II 393/4, Arends I 34).
4. BOCK, JOHANNES; P. i Hameln 1571-1620, *Hameln ca. 1531, † sstds. 14/8 1620 (Meyer I 399, Arends I 59).

5. BRASCH, GEORG; Diak. v. S. Nic. i Lüneburg 1627, P. v. S. Joh. sstds. 1631-1661, *Lüneburg 2/4 1599 (Meyer II 102, 109, Arends I 83).
6. BRASCHIUS, HENRICUS; P. ved S. Nicolai i Lüneburg 1652-1697, *Brügge i Holsten 1626, Søn af foregaaende, † 12/1 1697 (Meyer II 108/9).
7. CRUSIUS, D. MAGNUS; P. i Harburg og Generalsuperintendent 1747-1751 (Meyer I 392, Arends I 178).
8. BRENNECKE, HERMANN; P. i Altenau (Harz) 1582-1597 (Meyer I 14, Arends I 87).
9. DELIUS, SAMUEL; P. i Wilstedt (Trupe-Lilienthal) 1765-1817, *18/12 1730, † 11/1 1820 (Meyer II 514, Arends I 198).
10. v. ELSWICH, JOHANN HERMANN; P. i Stade 1717-1721, *Rendsborg 19/6 1686, stud. Wittenberg 1709, † 11/6 1721 (Meyer II 389, Moller, Cimb. lit. I 157).
11. FABRICIUS, CASPAR; P. i Scharenbeck 1697-1734; „Holsatus“, *c. 1655, vistnok stud. Kiel 19/5 1676 „Apenrad. Slesvicens“. (Meyer II 248). Sandsynligvis født i Løjt, Søn af Sognepræsten JOHAN CHRISTIAN FABRICIUS († 1686).
12. ZUM FELDE, JOHANN DIEDRICH; Faderen var 1673 Præst i Steinkirchen, 1663-1671 i Beverstedt (Meyer I 92, II 409, jfr. Arends I 245).
13. FRISIUS, M. CHRISTIAN; P. i Neuhaus an der Oste 1667-1672, *Collmar ved Elben, stud. Jena 1658, svensk Legationspræst, † 27/2 1672 (Meyer II 187).
14. FRÖLICH, COSMUS; P. ved S. Pancratii i Stade 1576-1585 (Meyer II 393, Arends I 269).
15. GRAVE, M. GERHARD; P. ved S. Marien i Osnabrück 1621-1628 og 1633-1658, P. i Haselau (Holsten) 1628-1633; *Osnabrück, Søn af Borgmester, † 8/6 1658 (Meyer II 240/1, Arends I 291).
16. HARRIES, HEINRICH RAPHAEL; P. i Northeim 1854-1875 (Meyer II 209, Arends I 325).
17. HEMSEN, JOHANN TYCHSEN; 2. Universitetspræst i Göttingen 1822-1830 (Meyer I 334).
18. HESSE, NICOLAUS; P. i Buxtehude 1661-1703; * i Itzehoe, † Buxtehude 1703 (Meyer I 157-158).
19. HEYN, CHRISTOPH SIMON; P. i Wremen 1695-1733; * i Wesselburen, Søn af CHRIST. H. i W. † 1672, † 20/3 1733; om Medgiften til hans Kone, jfr. Niedersachsen 1932, S. 385 (Meyer II 532).

20. HOIER, ENGELBERT; P. i Norden 1644–1682; *1613 i Herford, † 10/5 1692, siges at have været Præst i Kappel (Kappeln in Holstein) (Meyer II 201).
21. JEBE, DIEDRICH; P. i Oldendorf (Verden) indtil 1649, P. ved Domkirken i Verden 1661–1664; *i Holsten, † 1670 (Meyer II 229, 458).
22. KRAMER, HIERONYMUS; P. i Buxtehude 1715–1723 (Meyer I 158, Arends I 169).
23. KÖNIG, GEORG; P. i Otterndorf (Hadeln) 1826–1848; *i Stellau 24/12 1797 eller 28/3 1796 (Wulff S. 39), † Otterndorf 30/5 1848 (Meyer II 259/60).
24. LINDEMANN, CONRAD; P. i Bardowick ved Lüneburg 1552–1555; „aus Holstein“, † 1555 (Meyer I 56).
25. LORENTZEN, LORENZ; P. i Lüneburg 1852–1866 (Meyer II 102, Arends II 19).
26. LÜDERS, CHRISTIAN FRIEDRICH; P. i Dorum (Wursten) 1691–1711; *Sønderup, Adelby Sogn, 26/7 1663, stud. Kiel 1683, † 1/7 1711 (Meyer I 206).
27. LYRA, JACOB; Han er, som Epitafiet viser (Archiv für Sippenforschung, Bd. 18, 1941, S. 211), født den 28/10 1629 i Gillersheim ved Northeim, ikke, som tidligere angivet, i Hildesheim. Hans Far, BARTHOLD LYRA, var Præst der 1626–1639 (Meyer I 317, om Sønnen Arends II 45).
28. MATTHAEI, OTTO; P. i Buxtehude 1656–1701; † 29/3 1701. Tidligere skal han have været Slotspræst i Pløn (Meyer I 158).
29. MAUER, FRANZ CHRISTOPH; P. i Osterholz 1696–1708, P. i Sottrum ved Rotenburg 1712–1734; døbt Elmshorn 20/7 1668, † 25/7 1734 (Meyer II 248, 381, Arends II 63).
30. MEIER, DETLEV; P. i Löningen i Oldenburg ca. 1632, P. i Ardorf, Ostfriesland, 1636–1638, P. i Aurich 1638–1652; † Aurich i Septbr. 1652 (Meyer 138, 39, 40, 30, Arends II 71).
31. MONRAD; DAVID eller DANIEL og JOHANNES skal efter Traditionen have været Præster i Uelzen, men findes ikke der (Arends II 81, 82); derimod har Faderen JACOB været Præst i Lautenthal 1567 og 1571 (Meyer II 57).
32. PAPE, HENRICH; P. i Brockel ved Verden 1737–1739; *Flensburg 5/7 1661, formentlig Søn af Instrumentist HENRICH PAPE, stud. Kiel 1681, † 8/4 1739 (Meyer I 130).
33. PAULI, JOHANNES; P. i Lüne ved Lüneburg 1635–1641; sand-

- synligvis *i Insterburg, senere P. i Preetz (Meyer II 99, Arends II 136).
34. PETERSEN, OTTO WILHELM; P. i Quackenbrück 1848–1855; *Nordhastedt 24/8 1819, stud. Kiel 1840, senere Præst i Lauenborg, emer. 1/10 1893 (Meyer II 284, 285).
35. POTTHENNE, OTTO; P. i Eberholzen ca. 1567–1587, „wurde von seinem Sohn nach Holstein geholt, dort gestorben 1587“ (Meyer I 222, Arends II 169).
36. RAM, GERHARD; P. ved S. Wilhadi i Stade 1653–1670; *Meldorf 1608, † 6/9 1670 (Meyer II 394, Arends II 181).
37. *REHEFELD, BONAVENTURA; Hofpræst i Bremervörde 1643–1646 (Arends II 188).
38. RIESLER, JOHANN; P. i Horneburg (Bremen Stift) 1620–1629, P. ved S. Pancratii i Stade 1633–1658; *Buxtehude 24/9 1589, Søn af Bager P. H. R. (Meyer I 540, II 393, Arends II 202).
39. ROMSHAGEN (RUMESHAGEN), CASPAR; P. ved S. Lamberti i Lüneburg 1530–1556; † 6/7 1567, siges at have været tidligere Præst i Dithmarsken (Meyer II 104).
40. *ROTLÖBEN, JOHANN; Hofpræst i Bremersvörde 1639 (Arends II 212).
41. SANDHAGEN, CASPAR HERMANN; P. ved S. Johannes-Kirken i Lüneburg 1672–1688; *Borgholzhausen (Ravensberg), Søn af Skolemester (Meyer II 101, Arends II 220).
42. SCHMIDT, SIEGFRIED AUGUST GEORG; *i Mandelsloh, Søn af JOHANN CONRAD S., *i Bodenwerder 25/4 1693, P. sstds. 1721–1736, P. i Mandelsloh 1736–1762, † 3/II 1762 (Meyer I 108, II 116, Arends II 236).
43. THUROW, EWALD; † 17/8 1580 (Holmers Kalendernotitser), Søn af EWALD T., Kapellan ved S. Johannes-Kirken i Lüneburg 1549, derefter Andenpræst sstds., † 13/6 1556 (Meyer II 104, om Sønnen Arends II 318).
44. TOPPIUS, ALBERT DIEDRICH; P. i Bergen ved Celle 1653–1655; *Lemgo 1604, Søn af Hofmester JOHANN T., Hofpræst i Nordborg 1639–1653, † 10/2 1655 (Meyer I 81, Arends II 323).
45. TOPPIUS, FRIEDRICH CHRISTOPH; P. i Sudwalde ved Sycke 1669–1680, P. i Liebenau ved Nienburg 1680–1714; *Nordborg ... 1645, Søn af foregaaende, stud. Jena 1665, † 1714 (Meyer II 79, 421).
46. VELTHUSEN, JOHANN CASPAR; Generalsuperintendent Bremen-

- Verden (i Stade) 1791–1814; var Professor i Kiel 1775 til 1778 (Meyer II 388).
47. VORSTIUS, M. JOHANNES; Andenpræst i Norden 1551–1554 (Meyer II 201, Arends II 342).
48. WEBER (TEXTORIUS), DANIEL; Andenpræst i Osten (Bremen Stift) 1581–1593; *i Dithmarsken, † 1593 (Meyer II 245).
49. WIEGAND, JACOBUS; Hofpræst i Aurich 1603–1610, Præst i Marienhafte ved Emden 1610–1616; *i Flensborg (Meyer I 38, II 121, Arends II 364). Han kom som Hofpræst til den Gottorpske Hertug ADOLF I.s Datter ANNA (1575–1610), som fra 1598 var gift med Greve ENNO af Østfrisland.

I Slesvig Stift har indtil 1864 været ansat 53 Præster fra Hannover og Schaumburg-Lippe, deraf de 12 fra Lüneburg, 3 fra Hildesheim, Osnabrück og Stade.